

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

**Практика Європейського суду з прав людини
у кримінальному провадженні**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до написання контрольних робіт для підготовки здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та правосуддя
Протокол № 14 від 25.02. 2020 року

Чернігів ЧНТУ 2020

Практика Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні. Методичні вказівки до написання контрольних робіт для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право» / Укл.: Коломієць Н.В. Чернігів: Чернігівський національний технологічний університет. 2020. 15с.

Укладач: Коломієць Наталія Володимирівна, професор кафедри кримінального права та правосуддя ЧНТУ, д.ю.н., доцент.

Відповідальний за випуск: Сенченко Надія Миколаївна, доцент кафедри кримінального права та правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент.

Рецензент: Селецький Олексій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету.

Г

ПЕРЕДМОВА.....	4
1 Призначення контрольної роботи	4
2 Мета контрольної роботи.....	4
3 Визначення теми контрольної роботи	4
4 Вимоги до написання та оформлення контрольної роботи	4
5 Критерії оцінки контрольної роботи	5
6 Процедура та критерії оцінки контрольної роботи	5
7 Заключні положення	6
8 Рекомендовна література	6
ДОДАТКИ	
Додаток 1	15

Передмова

Навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти денної форми навчання юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ передбачено написання контрольної роботи з предмету «Практика Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні».

Написання контрольної роботи – це самостійне опрацювання здобувачем завдань з визначеної теми, що відображає його рівень знань з даної навчальної дисципліни.

Контрольна робота повинна бути виконана та оформлена з наступними методичними вимогами:

1. Призначення контрольної роботи

1.1. Контрольна робота призначена для формування у здобувачів вищої освіти навичок до самостійного учбового процесу, підняття їх теоретичного та професійного рівня, кращого засвоєння курсу «Практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні».

1.2. Під час написання контрольної роботи необхідно продемонструвати вміння самостійно працювати з літературою, аналізувати наукові джерела та правозастосовчу практику, робити обґрунтовані висновки.

2. Мета контрольної роботи

2.1. Мета виконання індивідуального завдання полягає в ознайомленні здобувачів з прецедентною практикою Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), засвоєння здобувачами положень Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ) у кримінальному судочинстві.

2.2. Вміння самостійно працювати допоможе глибше засвоїти навчальний матеріал, навчить користуватися навчальною і науковою літературою, законодавчими та іншими нормативними актами, надасть можливість набути навичок вживати юридичну термінологію та освоїти правову культуру, використовувати одержані знання в майбутній практичній діяльності.

3. Визначення теми контрольної роботи

3.1. Номер теми контрольної роботи визначається в залежності від номеру здобувача за списком навчальної групи.

3.2. Після визначення теми студент повинен уважно ознайомитися з методичними рекомендаціями, і лише після цього приступити до виконання контрольної роботи.

3.3. Заміна варіантів не допускається.

4. Вимоги до написання та оформлення контрольної роботи

4.1. Зміст контрольної роботи повинен відповідати визначеній темі.

4.2. Для успішного виконання роботи студенту необхідно вивчити законодавчий та інший нормативний матеріал, який стосується даної теми.

Також, під час виконання роботи необхідно використовувати джерела, наведені в навчальній програмі рекомендовані на лекціях, а також підручники та іншу наукову і науково-практичну літературу.

4.3. Відповідь на питання має бути повна та всебічна. Якщо з будь-якого питання існують різні погляди, здобувачу вищої освіти треба навести їх, бажано, з одночасним викладенням власної позиції.

4.4. Робота має бути написана самостійно.

4.5. Викладення поставлених в роботі питань не можна замінювати списуванням матеріалу з підручника чи інших джерел. Подібні роботи рецензуванню не підлягають.

4.6. При посиланнях на закони та інші нормативні акти треба вказувати статтю або пункт цього акту, його повну назву, дату видання, орган яким видано (затверджено) акт; джерело, в якому цей акт опубліковано.

4.7. Наприкінці роботи наводиться список використаних нормативних актів та літератури.

4.8. Контрольна робота повинна мати:

- а) відповідні відомості про здобувача вищої освіти, що її виконав;
- б) план із наданням номера варіанту та змісту завдання;
- в) номери сторінок;
- г) список використаних джерел;
- д) дату виконання.

4.9. Обсяг роботи має складати 10-20 сторінок.

4.10. Робота має бути подана через дистанційну систему навчання не пізніше ніж за 10 днів до початку чергової екзаменаційної сесії.

4.11. Роботи, що не відповідають вимогам, повертається здобувачу на доопрацювання.

5. Критерії оцінки контрольної роботи

Критеріями оцінки є:

- Ступінь викладення матеріалу;
- Обсяг використаної літератури з теми;
- Використання спеціальної літератури, нормативних актів,
- Правильність та наукова обґрунтованість;
- Самостійність викладання;
- Додержання даних методичних рекомендацій.

6. Процедура та критерії оцінки контрольної роботи

6.1. Під час оцінювання контрольної роботи враховується її зміст, правильність та самостійність виконання.

6.2. Перевірені контрольні роботи не повертаються, а здаються до архіву.

7. Заключні положення

7.1. Здобувачі вищої освіти, які не здали на перевірку контрольну роботу без поважних причин, або отримали незадовільну оцінку, вважаються такими,

що не виконали навчального Плану.

7.2. Консультації з усіх інших питань, пов'язаних з виконанням контрольної роботи можна отримати безпосередньо у викладача, який проводить семінарські та лекційні заняття з даної навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Банчук О. А. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства / О. А. Банчук, Р. О. Куйбіда. – К. : ІКЦ Леста, 2005. – 116 с.
2. Беяневич О. Про застосування практики Європейського суду з прав людини як джерела права / О.Беяневич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Юридичні науки. – 2009. – Вип. 81. – С. 32-39.
3. Белоусов Ю. Л., Блага А. Б., Житний О. О., Захаров Є. Ю., Кобзін Д. О., Мармазов В. Є. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики суду в діяльності органів внутрішніх справ України / [Ю. Л. Белоусов, А. Б. Блага, О. О. Житний, Є. Ю.Захаров, Д.О. Кобзін, В. Є. Мармазов]. — К. : Цифра, 2008. — 324с.
4. Благодир А. Обмеження прав особистості у сфері кримінального судочинства / Ангеліна Благодир // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 3. – С. 96-99.
5. Богатирьов І. Міжнародні інструменти захисту прав людини, засудженої особи в Україні у контексті Європейської інтеграції / І. Богатирьов // Адвокат. – 2006. – № 12. – С. 33-36.
6. Бойл К. Право на життя відповідно до Європейської конвенції з прав людини (ст. 2) // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Жуковської. – К.: Віпол, 2004. – С. 957.
7. Буроменський М. Право на свободу асоціації та на проведення мирних зборів/ М. Буроменський // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О.Л. Жуковської.- К.: ВІПОЛ, 2004.- С.621-626.
8. Буткевич В. Європейська конвенція з прав людини і основних свобод: генеза намірів і права // Право України. – 2010. - № 10. – С. 65.
9. Буткевич В. Якість закону і питання ефективності застосування рішень Європейського Суду з прав людини судами України: виступ д-ра юрид. наук, проф., судді Європ. суду з прав людини у відставці / В. Буткевич // Право України. – 2011. – № 7. – С. 48-63.
10. Бущенко А. Застосування статі 3 Європейської конвенції з прав людини в національній судовій практиці / А. Бущенко. – Х.: Права людини, 2007. – 115 с.

11. Бущенко А. Застосування статі 5 Європейської конвенції з прав людини в національній судовій практиці / А. Бущенко. – Х. : Права людини, 2007. – 215 с.
12. Бущенко А. Проти катувань. Українське законодавство та практика в світлі стандартів КПК / А. Бущенко, М. Мінаєв, М. Романов; Правозахисна група. – Х.: Права людини, 2007. – 254с.
13. Бущенко А.П. Стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини / Аркадій Бущенко. – Х.: Права людини, 2010. – 366 с.
14. Бущенко А.П. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини / А.П. Бущенко. – Х.: Права людини, 2009. – 412 с.
15. Бущенко А.П. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини / А.П. Бущенко. – Х.: Права людини, 2008. – 432 с.
16. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Донна Гом'єн; пер. Сергій Ткачук. — 3-є вид. — К.: Фенікс, 2006. — 192с.
17. Де Сальвіа М. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящиеся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – С. 96-176
18. Дженніс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: Джерела і практика застосування / М. Дженніс, Р. Кей, Е. Бредлі. – К.: АртЕк, 1997. – 583с.
19. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: навч.-практ. посіб./ Т.І. Дудаш. – К.: Алерта, 2013.-368с.
20. Европейские стандарты права на справедливое судебное разбирательство и российская практика / Под общ. ред. А.В. Деменовой. – Екатеринбург: Изд-во - «Чароид», 2003. – 240 с. (Международ. защита прав человека; вып. 2).
21. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / ред. О.Л. Жуковська; Спілка адвокатів України; Рада Європи; Міжнар. центр з юрид. захисту прав людини. – К.,2004. – 960 с.
22. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. – К. : Фенікс, 2004. – 20 с.
23. Європейський суд з прав людини: організація, діяльність, процес / за ред. В. Лутковської.–К.: Праксіс, 2005.– 168с.
24. Європейський суд з прав людини. Базові матеріали. Застосування практики.- К.: Український центр Правничих студій, 2003.- 582с.
25. Європейський суд з прав людини. Базові матеріали. Застосування практики.- К.: Український центр Правничих студій, 2009.- 382с.

26. Європейський суд з прав людини. Базові матеріали. Застосування практики.- К.: Український центр Правничих студій, 2015.- 452с.
27. Заборона катування. Практика Європейського суду з прав людини. – К.: Укр. Центр Правничих Студій, 2001. – 194 с.
28. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики суду в діяльності органів внутрішніх справ України. – К., 2008. – 319 с.
29. Захаров Є. Роль громадських правозахисних організацій у боротьбі з катуваннями та поганим поведженням: виступ співголови Харк. правозахис. групи, члена правл. Укр. Гельсин. спілки з прав людини / Є. Захаров // Право України. – 2011. – № 7. – С. 107-110.
30. Захист права власності і права на справедливе судочинство: практ. посібн. для укр. юриста із застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 /О.В. Балан, А.Є. Зубков, Р.Б. Хорольський та ін. під редакцією Ю.В. Щокіна. - Х.: МП «Крок», 2008. - 108 с.
31. Зуєв Р. Європейські стандарти щодо дотримання прав людей органами внутрішніх справ та реалії їх виконання в Україні / Р.Зуєв //Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства: тези доп. та повідомл. учасників Всеукр. курсант.-студ. наук. конф. Львів, 7 листоп. 2008 р. – Л.: Львів. держ. ун-т внутріш. справ, 2008. – С. 68-70.
32. Исполнение постановлений Европейского суда по правам человека. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2006. (Судебная практика и права человека; вып. 3). – 114 с.
33. Іваницький С. О. Право особи на розгляд її справи незалежним і безстороннім судом у світлі рішень Європейського суду з прав людини / С. О. Іваницький // Вісник Верховного Суду України. – 2005. –№12. – С. 21-23.
34. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні // Право України. – 2009. – № 10. – С. 145-148.
35. Інтерлакенська декларація від 19 лютого 2010 року, Ізмірська декларація від 27 квітня 2011 року та Брайтонська декларація від 20 квітня 2012 року.
36. Карпачова Н. І. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основа формування європейських стандартів прав і свобод людини в Україні / Н. І. Карпачова // Право України. – 2010. – №10. – С. 24-44
37. Карсс-Фріск М., Жеребцов А.Н., Меркулов В.В., Эртель А.Г. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Статья 1 Протокола No 1: Право собственности / М. Карсс-Фриск, А.Н. Жеребцов, В.В. Меркулов, А.Г. Эртель. – М., 2002. – 112 с.
38. Карст-Фріск М. Право на власність: питання імплементації статті 1 Першого Протоколу до Європейської конвенції з прав людини / М. Карс-Фрікс // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О.Л. Жуковської. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – С. 685.

39. Касько В. Критерії ефективності розслідування фактів поганого поведіння: огляд прецедентної практики Європейського суду з прав людини, зокрема у справах проти України: виступ експерта Ради Європи, адвоката на Міжнар. конф. / В. Касько // Право України. – 2011. – № 7. – С. 96-103.
40. Ковальски М. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Статья 8: Право на уважение частной и семейной жизни, жилища и корреспонденции. Прецеденты и комментарии / М.Ковальски; пер. с пол. Л. Керимов. – Варшава, 2007. – 68 с.
41. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / Алексеева Л.Б., Водолагин С.В., Гаджиев Г.А., Кудрявцев Ю.В., и др.; Под общ. ред. д.ю.н., проф. В.А. Туманова и д.ю.н., проф. Л.М. Энтина. – М.: Норма, 2002. – 336 с.
42. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / Под общ. ред. д. ю. н., проф. В. А. Туманова и д. ю. н., проф. Л. М. Энтина. — М.: Издательство НОРМА, 2002. — 336 с.
43. Короткий путівник Європейської конвенції з прав людини / Д. Гом'єн. – К.: Фенікс, 2006.–191с.
44. Кузнецова Н. Українське законодавство про власність: проблеми відповідності Європейським стандартам / Н. Кузнецова // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – С. 723, 727.
45. Лукайдес Л. Г. Справедливое судебное разбирательство (комментарий к п.1 ст. 6 Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод) / Л. Г. Лукайдес // Российская юстиция. – 2004. – № 2. – С. 8-20.
46. Лукьянцев Г.Е. Европейские стандарты в области прав человека: теория и практика функционирования Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод / Лукьянцев Г.Е.; Редкол.: Даниэль А.Ю., Еремина Л.С., Жемкова Е.Б., Касаткина Т.И., Кораллов М.М., Охотин Н.Г., Рачинский Я.З., Рогинский А.Б. – М.: Звенья, 2000. – 279 с.
47. Льюис-Энтони Ш., Ведерникова Д. Право на справедливый суд в рамках Европейской конвенции о защите прав человека (Статья 6): Interrights руководство для юристов/ Ш. Льюис-Энтони, Д. Ведерникова; под ред. Виткауска и Д.И. Страйстеану. - Совет Европы, 2007. - 105с.
48. Льюис-Энтони Ш., Ведерникова Д. Право на справедливый суд в рамках Европейской конвенции о защите прав человека (Статья 6): Interrights руководство для юристов / Ш. Льюис-Энтони, Д. Ведерникова; под ред. Д. Виткауска и Д.И. Страйстеану. – Совет Европы, 2007. – 105 с.
49. Макбрайд Д. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес / Джеремі Макбрайд; Рада Європи. – К.: К.І.С., 2010 – 575 с.
50. МакБрайд Дж. Реалізація права на свободу об'єднання відповідно до Європейської конвенції з прав людини / Дж. МакБрайд // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О.Л. Жуковської.- К.: ВІПОЛ, 2004.- С.565-631.

51. Маковей М., Разумков С.А. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Статья 5: Право на свободу и личную неприкосновенность / М. Маковей, С.А. Разумков. – М., 2002. – 59 с.
52. Маковей М., Чефранова Е.А. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Статья 10 Конвенции: Право на свободу выражения своего мнения. Прецеденты и комментарии / М. Маковей, Е.А. Чефранова. – М., 2001. – 166 с.
53. Маланчук Б. Особливості статті з ЄКПЛ крізь призму основних принципів тлумачення Конвенції / Б. Маланчук // Право України. – 2011. – № 7. – С. 42-47.
54. Манукян В. И. Европейский Суд по правам человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. – К. : Истина, 2007. – 368 с.
55. Манукян, В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии [Текст] : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. – К. : Истина, 2010. – 480 с.
56. Мардох Д. Боротьба з жорстоким поводженням і безкарністю та ефективно розслідування жорстокого поводження: доп. по Україні / Джим Мардох. – [К.: К.І.С.], [2010]. – 107 с.
57. Мармазов В.Є. Захист прав та майнових інтересів у Європейському суді з прав людини: Навч.-практ. посіб. / В.Є. Мармазов, П.В. Пушкар ; ред. М.В. Онішук. – К.: Видавничий Дім "Юридична книга", 2001. – 156 с.
58. Мартиненко О. Доступність для суспільного контролю розслідувань за фактами катувань та жорстокого поводження: актуальні завдання правоохоронних органів: виступ Голови правл. ВГО; Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів" на Міжнар. конф. / О. Мартинюк // Право України. – 2011. – № 7. – С. 104-106.
59. Мелешевич А.А., Форстейн К. “Порівняльний аналіз пілотних рішень Європейського суду з прав людини щодо України та Росії”. Наукові записки НаУКМА. Том 129, 2012. С. 32-50.
60. Миронова Г. Право людини на життя: проблемні питання українського законодавства / Г. Миронова // Право України. – 2006.– № 9. – С. 52-55.
61. Моул Н., Харби К., Алексеева Л.Б. Статья 6: Право на справедливое судебное разбирательство. Прецеденты и комментарии / Н. Моул, К. Харби, Л.Б. Алексеева. – М., 2001. – 75 с.
62. Назаров В. Право людини на невтручання в її особисте та сімейне життя та його обмеження у кримінальному впровадженні / В. Назаров // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 477-484.
63. Неделек Б. Стаття 14 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод/ Б.Неделек // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – С. 636-637.
64. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації : монографія / О. М. Овчаренко. – Х. : Право, 2008. – 304 с.

65. Паліюк В. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод. – К.: Фенікс, 2004. – 264 с.
66. Паліюк В. Методика застосування положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод (деякі аспекти цього питання) // Досвід застосування Європейської конвенції з прав людини в судочинстві України та Польщі: Матеріали наук.-практ. конф. / Упоряд. О. П. Корнієнко. – К.: Видавництво «А. П. Н.», 2006. – С. 38–39.
67. Паліюк В. П. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод / В. П. Паліюк — К.: Фенікс, 2004. — 263с.
68. Паліюк В. П. Особливості застосування судами України конвенції про захист прав людини та основних свобод: Навч.-практ. посібник / Паліюк В. П. / Благодійний фонд «Центр правової освіти» — Миколаїв : Атол, 2003. — 130с.
69. Паліюк В. Практика застосування судами України конвенції про захист прав людини та основних свобод / В. Паліюк // Юстиніан – Електроний ресурс [[www.justinian.com.ua /article.php?id=248](http://www.justinian.com.ua/article.php?id=248)].
70. Пашук Т. Співвідношення прав на ефективний засіб юридичного захисту і на справедливий судовий розгляд: (у світі європ. стандартів) / Т. Пашук // Адвокат. – 2005. – № 1. – С. 35-42.
71. Пашук Т.І. Право на ефективний засіб правового захисту: інтерпретація Європейським Судом з прав людини / Т. І. Пашук // Адвокат. – 2004. – №6. – С. 25-29.
72. Права людини щодо в'язнів: міжнар. навч. семінар (Рим, 1-2 берез. 2005 р.) / Папська рада «Справедливість і мир»; Міжнар. катол. коміс. душпастирства в тюрмах. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – 160 с.
73. Право на свободу и личную неприкосновенность: европейские стандарты и российская практика / Под общ. ред А. В. Деменевой. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2005. – 200 с.(Международ. защита прав человека; вып. 3).
74. Практика Європейського Суду з прав людини (питання кримінального судочинства). Укладач: Д.В. Ягунов. За ред. та зі вст. словом Й.Л. Бронза. - О. - Фенікс. 2010. - 167 с.
75. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі.- 2 (07) 2012.- 239с.
76. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України: Міжнар. конф. у Верховному Суді України 1 лип. 2011 р. // Віче. – 2011. – № 7.– С. 1-24.
77. Проти катувань: європейські механізми запобігання катуванням та поганому поведженню / Правозахисна група. – Х. : Права людини, 2007. – 227 с.
78. Рабінович П. Знання практики Європейського суду з прав людини як передумова ефективного використання механізму їх захисту в Україні / П. Рабінович // Право України. – 2009. – № 4. – С. 42-46.
79. Рогова О. Про час виникнення права людини на життя: загальнотеоретичний аналіз / О. Рогова // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 4. – С. 198-206.

80. Руднева О. Принцип верховенства права як загальноцивілізаційний стандарт прав і свобод людини / О. Руднева // Юридична Україна. – 2010. – № 11. – С. 32-36.
81. Сванідзе Е. Боротьба з жорстоким поводженням і безкарністю: права затриманих і обов'язки працівників правоохоронних органів: 11 ключових запитань та відповідей / Рік Сванідзе; Рада Європи. – К.: КІС, 2009. – 39 с.
82. Сванідзе Е. Ефективне розслідування фактів жорстокого поводження: керівні принципи застосування європейських стандартів / Ерік Сванідзе; Рада Європи. – К.: КІС, 2009. – 142 с.
83. Святоцька В. Практика Європейського Суду з прав людини у діяльності українських адвокатів: проблемні аспекти / В. Святоцька // Право України. – 2011. – № 7. – С. 111-115.
84. Соловйов А. Право людини на життя: міжнародний вплив на формування українських поглядів / А. Соловйов // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 12. – С. 7-10.
85. Соловйов О. В. Право на доступ до правосуддя у практиці Європейського Суду з прав людини / О. В. Соловйов // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – №6 (44). – С. 68-74.
86. Сорочкін О., Бурий А., Разік В. Відповідність законодавства України статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод.- Львів, 2003.- 152с.
87. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя. / Автори: Н. Ахтирська, В. Філатов, Т. Фулей, Х. Хембах. - К.: Істина, 2011. - 200с.
88. Татарин І. Право на життя – найвища соціальна цінність / І. Татарин // Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах формування громадянського суспільства: тези доп. та повідомл. – Л., 2006. – С. 143-145.
89. Тацій В. Я. Імплементация європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України / В. Я. Тацій // Право України. – 2010. – №10. – С. 48-58.
90. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: Навчальний посібник / Авт. кол.: М.В. Мазур, С.Р. Тагієв, А.С. Беніцький, В.В. Кострицький; [Відп. ред. канд. іст. наук, доц. В.М. Карпунов]. — Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. — 600 с. — Бібліографія: С. 586-591.
91. Третьяков Д. Деякі питання застосування норм міжнародних договорів в Україні // Український часопис міжнародного права. – 2002. – №3. – С. 38–43.
92. Туманов В. А. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / В. А. Туманов, Л. М. Энтин. – М. : НОРМА, 2002. – 336 с.
93. Фулей Т. Застосування Європейської конвенції з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні / Т. Фулей. – К., 2008. – 199 с. – (На шляху до європейських стандартів в епоху глобалізації).

94. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. – К., 2015. – 208 с.
95. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». / Фурса С. Я., Фурса Є. І. — К. : Видавець Фурса С.Я., 2007. — 52с.
96. Фурса С.Я. Фурса Є.І. Адвокат в цивільному процесі .-К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2008.
97. Цувіна Т. Неупередженість суду у контексті практики Європейського Суду з прав людини / Т. Цувіна // Право України. – 2011. – № 10. – С. 303-312.
98. Шевчук С. В. Європейський суд з прав людини // Міжнародне судочинство / К.М. Вітман, О.І. Мельничук, В.І. Муравйов та ін. ; ОНЮА, За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України . — К. : Юрид. думка, 2009 . — С.51-101.
99. Шевчук С. В. Захист права на додержання розумних строків судового провадження: європейський досвід та українські реалії / С. В. Шевчук // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 8. – С. 31–36.
100. Шевчук С. В. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського Суду з прав людини // С. В. Шевчук. – Право України. – 2010. – №2. – С. 55-63.
101. Шевчук С. В. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського Суду з прав людини // С. В. Шевчук. – Право України. – 2010. – №2. – С. 55-63.
102. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. В. Шевчук – К.: Реферат, 2006– 848 с.
103. Шевчук С. В. Судовий прецедент у діяльності Європейського Суду та його вплив на правову систему України / С. В. Шевчук // Судоустрій і судочинство в Україні. – 2007. – № 3. – С. 107-114.
104. Шевчук С. Європейський суд з прав людини та українська судова система: необхідність узгодження судової практики: виступ проф. Нац. ун-ту Києво-Могилянська академія на Міжнар. конф. / С.Шевчук // Право України. – 2011. – № 7. – С. 88-92.
105. Шевчук С. Свобода вираження поглядів: практика Європейського Суду з прав людини у порівняльній перспективі / С. Шевчук — К.: Реферат, 2005. — 192с.
106. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук — Вид. 2-е, виправ., доп. - К.: Реферат, 2007. — 848с.
107. Шевчук С. Судовий захист прав людини. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2006. – 829 с.

108. Шевчук С. Узгодженість практики Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України / С. Шевчук // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 4-5. – С. 104-113.
109. Энтин В.Л. Защита свободы прессы в Европейском суде по правам человека / В. Л. Энтин // Вестник Московского университета. – Сер. 10 : Журналистика. – 2006. – № 3. – С. 103-117.
110. Юдківська Г. Деякі проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні: виступ судді Європейського суду з прав людини / Г. Юдківська // Право України. – 2011. – № 7. – С. 74-79.
111. Юдківська Г. Еволюція ролі Європейського суду – на шляху до процедуралізації фундаментальних прав: доп. на Міжнар. конф. «Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України» // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 7. – С. 21-25.
112. Юдківська Г. Затримання особи та взяття під варту у світлі вимог презумпції невинуватості / Г.Юдківська // Адвокат. – 2008. – № 3. – С. 12-21.
113. Яковлев А. А. Автономність тлумачення поняття «власність» у практиці Європейського суду з прав людини / А. А. Яковлев // Сучасні проблеми юридичної науки: стан і перспективи розвитку: Тези доп. та наук. повідомлень учасників наук. конф. молодих учених та здобувачів / За заг. ред.. проф.. М. І. Панова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – С.107-108.
114. Яковлев А. А. Особливості тлумачення поняття «майно» Європейським Судом з прав людини / А. А. Яковлев // Вісник Академії праці і соціальних відносин К.: Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, 2008 №5(47). – С.41-45.
115. Яковлев А.А. Міжнародно-правове співробітництво у захисті права власності в системі Ради Європи. : Дис... канд. наук: 12.00.11 - 2009.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua
2. Рішення Європейського суду з прав людини щодо України (Інтернет-сайт Міністерства юстиції України – www.minjust.gov.ua)

Додаток 1

Варіант 1.

1. Який статус має Конвенція в Україні?
2. Рішення Європейського суду з прав людини: види, структура.
3. Зміст і межі права на життя у практиці Європейського суду з прав людини.

Варіант 2.

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950) як міжнародний багатосторонній договір держав-членів Ради Європи.
2. Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви.
3. Сфера дії статті 3 Конвенції.

Варіант 3.

1. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття.
2. Характеристика ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини.
3. Які стадії розгляду проходить справа в Європейському суді з прав людини?

Варіант 4.

1. Порядок утворення, склад та внутрішня структура Суду.
2. Особливості застосування Конвенції та практики Європейського Суду з прав людини при здійсненні правосуддя.
3. В чому полягають особливості пілотного рішення Суду?

Варіант 5.

1. Місце Конвенції та практики Суду в національній правовій системі України та інших держав-учасниць Конвенції .
2. Порядок і форми діяльності Суду.
3. Сфера дії статті 2 Конвенції.